

SUOMEN CAP-SUUNNITELMAN 2023–2027 SEURANTAKOMITEAN 1. KOKOUS

Aika 31.1.2023 klo 10-16
Paikka Paasitorni, Helsinki
Läsnäolijat:

Minna-Mari Kaila/maa- ja metsätalousministeriö, puheenjohtaja
Taina Vesanto/maa- ja metsätalousministeriö, varapuheenjohtaja
Jyri Inha/valtiovarainministeriö
Minna Uusimäki/ maa- ja metsätalousministeriö (valtakirjalla)
Martti Patjas/maa- ja metsätalousministeriö
Pekka Sandholm/maa- ja metsätalousministeriö
Tiina Malm/maa- ja metsätalousministeriö
Juha Palonen/maa- ja metsätalousministeriö
Sanna Sihvola/maa- ja metsätalousministeriö
Hanna-Mari Kuhmonen/ työ- ja elinkeinoministeriö

Johanna Helkimo/ ympäristöministeriö
Hannele Sankari/ Ruokavirasto
Raisa Ikonen/ Ruokavirasto
Timo Lehtiniemi/ Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus
Petri Knaapinen/ Uudenmaan ELY-keskus
Timo Tanskanen/ Pohjois-Karjalan ELY-keskus
Marja Karvonen/ Satakunnan ELY-keskus
Pertti Iivanainen/ Pohjois-Karjalan YTA-alue
Pentti Mäkinen/ Etelä-Savon liitto
Taina Väre/ Suomen kuntaliitto
Sölve Högman/ Ahvenanmaan maakunnan hallitus
Johan Åberg/ Maa- ja metsätaloustuottajain keskusliitto MTK ry

Mats Nylund/ Svenska lantbruksproducenternas centralförbund SLC r.f.
Susann Rännäri/ Luomuliitto
Henrik Wikström/ Suomen Yrittäjät
Jari Huovinen/ Elinkeinoelämän keskusliitto EK
Meira-Pia Lohiluoma/ Österbottens Svenska Lantbrukssällskap
Heli Walls/ Suomen Kylät ry
Tomi Alakoski/ Suomen 4H-liitto
Eeva-Liisa Korpela/ WWF-Suomi
Leena Anttila/ maa- ja metsätalousministeriö
Mika Survonnen/maa- ja metsätalousministeriö
Virva Terho/ maa- ja metsätalousministeriö

Poissa: Arja-Leena Kirvesniemi/ maa- ja metsätalousministeriö; Marja Husu/ Ruokavirasto; Ulla Hyvönen/ Toimihenkilökeskusjärjestö STTK ry; Kati White/ Suomen Eläinsuojeluliitto SEY

Pysyvät asiantuntijat: Taru Haapaniemi/ EU:n komissio, DG AGRI; Christina von Koskull/ EU:n komissio, DG AGRI

Muut asiantuntijat: Eeva Loikkanen/ maa- ja metsätalousministeriö; Eero Pehkonen/ maa- ja metsätalousministeriö

1. Kokouksen avaus

Puheenjohtaja Minna-Mari Kaila avasi kokouksen ja toivotti osallistujat tervetulleiksi Suomen CAP-suunnitelman 2023–2027 seurantakomitean ensimmäiseen viralliseen kokoukseen. Valtioneuvosto on 19.1.2023 asettanut seurantakomitean Suomen CAP-suunnitelmaa varten. Toimikausi jatkuu viimeisen tuloksellisuuskertomuksen hyväksymiseen asti kesään 2030. Edellisen seurantakomitean kokouksen jälkeen seurantakomiteaan on pyydetty edustaja myös Luomuliitosta eduskunnan mieltä mukaisesti.

Seurantakomitea on CAP-suunnitelman ylin päättävä elin ja se tekee tärkeää työtä suomalaisen maatalouden ja maaseudun kehittämisen eteen. Edessä olevaa työskarkaa ja toimintaympäristöä puheenjohtaja kuvaili haastaviksi. Huolenaiheita ovat maatalousyrittäjienkin elintason vaikuttava kannattavuuskriisi, ilmastonmuutoksen ja muuttuvien sääolosuhteiden mukanaan tuomat vaikeudet sekä inflaation myötä havaitut kulutuskysynnän muutokset. Vaikka komissio omalta osaltaan arvioi CAP:in strategisia prioriteetteja ja tutkii samalla inflaation vaikutusten helpottamismahdollisuuksia, suunnitelmalle asetetut tavoitteet ja vaatimukset eivät toteudu itsestään. Tässä työssä seurantakomitealla on oma tärkeä tehtävä.

CAP-suunnitelman toimeenpano on jo lähtenyt käyntiin. Pääosa kansallisista laeista ja asetuksista annettiin 29.12.2022 ja haut avautuvat kevättalven ja kevään aikana vaiheittain. Myös koulutuksia on jo ollut ja niitä on lisää sitä mukaa, kun asioita varmistuu ja valmistuu. Uuden rahoituskauden Leader-ryhmät valittiin 26.1.2023.

Puheenjohtaja myös muistutti muutosten aikataulusta, joka on hyvä ottaa huomioon kansallisessa valmistelussa. Tulevat muutokset CAP-suunnitelmaan tulee suunnitella hyvissä ajoin, jotta muutosesitykset saadaan seurantakomitean ja edelleen komission hyväksyttäviksi siten, että muutokset saadaan voimaan komission päätöksen jälkeen seuraavan vuoden alusta. Prosessina asia koskee myös maaseuturahaston toimia, vaikka maaseuturahastoa koskevat muutokset ovat tukikelpoisia jo lähetyspäivästä alkaen jäsenmaan omalla riskillä.

2. Kokouksen järjestäytyminen

Todettiin läsnäolijat. Paikalla oli 32 jäsentä tai varajäsentä.

3. Esityslistan hyväksyminen kokouksen työjärjestykseksi

Esityslista hyväksyttiin kokouksen työjärjestykseksi.

4. Seurantakomitean asettaminen ja työjärjestys

Virva Terho kertoi valtioneuvoston asettaneen Suomen CAP-suunnitelman 2023–2027 seurantakomitean 19.1.2023. Edellisessä seurantakomitean kokouksessa läpi käytyyn työjärjestyksen esitettiin lisättäväksi komission edellyttämä kirjaus Ahvenanmaan alueellisen komitean asioiden koordinoimisesta. Ehdotettu kirjaus lisättäisiin työjärjestyksen 4 §:ään ja se olisi seuraava: *Ahvenanmaan*

maakunnalla on suunnitelma-asetuksen 124 artiklan 5 kohdassa tarkoitettu alueellinen seurantakomitea maaseuturahaston toimiin ja sisältöihin. Sen tekemät päätökset ovat omana osana Suomen CAP-suunnitelman 2023-2027 seurantakomitean päätösesityksessä. Suomen CAP-suunnitelman 2023-2027 seurantakomitea ei voi puuttua Ahvenanmaan maakunnan seurantakomitean toimittamiin asioihin.

PÄÄTÖS: Seurantakomitean työjärjestys täydennettynä Ahvenanmaan alueellisen komitean asioiden koordinoimista koskevalla kirjauksella hyväksyttiin yksimielisesti.

5. Toimenpiteiden valintaperusteet

Sanna Sihvola esitteli luonnoksen toimenpiteiden valintaperusteista. CAP-suunnitelma-asetuksen (2021/2115) 79 artiklan mukaan valintaperusteiden valmistelussa on kuultava seurantakomiteaa. Valintaperusteiden tarkoitus on CAP-suunnitelman tavoitteiden toteutumisen lisäksi varmistaa tuenhakijoiden tasapuolinen kohtelu, parantaa varojen käyttöä ja kohdentaa tuki toimenpiteiden tavoitteiden mukaisesti. Valintaperusteiden valmistelussa on huomioitu CAP-suunnitelman seurantakomitean epävirallisessa kokouksessa 3.11.2022 käyty lähetekeskustelu ja sen jälkeen saadut kommentit luonnoksesta.

Tukihakemuksen eteneminen valintavaiheeseen edellyttää, että hakijaa ja hakemusta koskevat tukikelpoisuusedellytykset täyttyvät. Tukiedellytykset perustuvat Suomen CAP-suunnitelmaan ja kansalliseen lainsäädäntöön. Tukiedellytysten valmistelussa on hyödynnetty Luonnonvarakeskuksen arvioita ohjelmakauden 2014-2020 tukiedellytysten ja valintakriteereiden toimivuudesta.

Luonnos eri toimenpiteiden valintaperusteista on kokousmateriaalin liitteenä. Täydennyksenä kokousmateriaaliin esitettiin hyväksyttäväksi valtakunnallisia hankkeita koskevat lisäkriteerit, jotka esiteltiin kokouksessa.

Keskustelu:

- Kokonaisuutena asia nähtiin erittäin tärkeäksi. Kriteerien nähtiin myös kehittyneen selkeästi parempaan suuntaan. Kriteereitä on nyt avattu monipuolisemmin ja myös skaalan laajentamista 4-portaiseksi pidettiin hyvänä.
- Neuvonnan osalta huolta kannettiin mahdollisesta alueellisesta eriarvoisuudesta. Nähtiin vaarana, että kaikilla alueilla tuettua neuvontaa ei välttämättä ole mahdollista saada, jos alueelle ei pystytä rekrytoimaan riittävän kokeneita neuvoja.
- Ympäristö- ja ilmastoasioihin tulisi yleisesti kiinnittää erityistä huomiota. Esimerkiksi investointien osalta tavoitteena tulisi olla kautta linjan, ettei hanke aiheuta haittaa ympäristölle. Ympäristönäkökulman toteutuminen pitäisi sisältyä kaikkien hankkeiden arviointiin ja ympäristöperusteella tulisi olla minimipistemäärä. Ympäristöasioiden kohdalla on usein viitattu myös valtakunnallisiin strategioihin. Ne tulisi luetella ja niiden tulisi ohjata valintaa.
- Ilmasto- ja ympäristöyhteistyöhankkeiden osalta nähtiin, että kestävä kehityksen tavoitteilla pitäisi olla korkeampi painoarvo. Kysyttiin myös, että miten elintarvikkeiden kestävyys määritellään. Lähiruokaa ei aina pidetä parhaana vaihtoehtona, kun kaikki ympäristövaikutukset otetaan huomioon. Pidettiin myös tärkeänä, että panostettaisiin kasvispainotteiseen ruokavalioon

ja kotimaisten kasviproteiinimarkkinoiden kehittämiseen. Eläintuotteiden osalta tulisi panostaa laidunnuksen tukemiseen sekä luonnonlaidunlihan tuotantoon ja markkinoihin. Lisäksi huomautettiin, että tuotantomenetelmän muuttaminen kestävämpään suuntaan tulisi toteuttaa niin, että tilan toimet biodiversiteetin hyväksi huomioitaisiin.

- EIP-hankkeiden osalta nähtiin, että arvioinnissa tulisi painottaa hankkeen kansainvälisyyttä tai ainakin kytkeytymistä kansainvälisiin verkostoihin.
- Maatalouden investointien osalta nähtiin, että on tärkeää muistaa eri ympäristönäkökulmat yhtä aikaa. Esimerkiksi, jos korostetaan liikaa hiilinielujen lisäämistä ja tätä kautta metsittämistä, riskinä on, että menetetään niittyajajiston kannalta merkittäviä avoimia elinympäristöjä.
- Maaseudun yritysrahoituksen osalta nähtiin, että arvioinnista tulisi ottaa huomioon toimenpiteen kokonaistavoitteet (miksi yritysrahoitusta ylipäätään myönnetään).
- Ei-tuotannollisten investointien osalta nähtiin tärkeäksi varmistua kosteikkotukien täysimääräisestä hyödyntämisestä. Kysyttiin myös, miten ELY-keskukset varmistuvat maatalousneuvonnan kanssa siitä, että vuosittainen tuotostavoite saavutetaan. Lisäksi nähtiin, että kohteen toimenpidetarpeen tunnistaminen vesienhoitosuunnitelmissa tai yleissuunnitelmissa asettaa alueet eriarvoiseen asemaan, sillä vesienhoitosuunnitelmista puuttuvat yksityiskohtaiset kohteiden sijoitusehdotukset ja kaikille alueille ei ole tehty yleissuunnitelmia. Lisäksi esitettiin huomioita ja tarkennuksia pisteluokitukseen ja perusteisiin niiden hakemusten osalta, joiden päätavoitteena maatalouden vesiensuojelu. Ehdotettiin, että esimerkiksi luonnonmukaisten ratkaisujen toteuttamisesta tulisi saada parhaat pisteet.
- MMM:n edustajien mukaan ympäristöön liittyvät tavoitteet on rakennettu jokaisen toimenpiteen sisälle. Tällä toteutetaan CAP-suunnitelman yleisiä tavoitteita. Erilaiset strategiat muodostavat kokonaisuuden, eikä niitä ole erikseen haluttu luetteloida. Neuvonnan osalta todettiin, että hyvä neuvoja on kansallinen etu, vähintään yhden vuoden kokemus on minimivaatimus, eikä siitä ole syytä joustaa. Pisteytyksessä 0 pistettä saaneita hankkeita ei rahoiteta, ja tästä syystä esimerkiksi biodiversiteetin kannalta haitallisia hankkeita ei rahoiteta. EIP-hankkeiden osalta vaatimus hankkeiden kansainvälisyydestä olisi vaativa ja tämän sijaan kv-ulottuvuutta haetaan kriteerien 2 ja 3 kautta. Kaiken kaikkiaan oletuksena on, että rahoituksen saamiselle tulee kova kysyntä. Hyvän hankkeen täytyy siten saada hyvät pisteet. Valintaperusteiden valmistelussa on pyritty yhdenmukaisuuteen, mutta toisaalta ELY-keskuksille halutaan antaa tarpeen mukaan myös väljyyttä. Joka tapauksessa valintaperusteita on mahdollista täydentää myöhemminkin, nyt kriteerit olisi saatava eteenpäin mahdollisimman nopeasti.

PÄÄTÖS: Toimenpiteiden valintakriteerit hyväksyttiin äänestyksen jälkeen, mukaan lukien kokouksessa esitetty lisäys valtakunnallisten hankkeiden lisäkritereistä. Esityksen hyväksymistä vastaan äänestivät ympäristöministeriön, WWF-Suomen ja Luomuliiton edustajat. Hyväksymistä vastaan äänestäneiden mukaan ympäristöperusteilla tulisi olla minimipistevaatimus.

6. Teknisen avun käyttösuunnitelma vuosille 2023-2027

Leena Anttila esitteli teknisen avun käyttösuunnitelman vuosille 2023-2027. Käyttösuunnitelma koskee Manner-Suomea, mutta teknisen avun kokonaisuuteen sisältyy myös Ahvenanmaan osuus. 3.11.2022 pidetyn epävirallisen seurantakomitean kokouksen jälkeen käyttösuunnitelmaan on määritelty yksityiskohtaisemmin teknisen avun käyttökohteet. Lisäksi käytettävissä oleva tekninen apu on jaettu kahteen erään, joista ensimmäisen myöntämisvaltuudet jaetaan käyttäjille keväällä 2023 ja toisen erän myöntämisvaltuudet vuoden 2027 alussa. Teknisen avun määrä on n. 2,5 % CAP-suunnitelman maaseuturahaston osuuden toteutuneista maksuista. Tämän vuoksi teknisen avun käytettävissä oleva kokonaismäärä on indikaatiivinen.

Keskustelu:

- Keskustelussa kysyttiin, miksi teknisen avun toinen erä jaetaan vasta vuonna 2027? Tällöin rahoituskausi on jo loppuvaiheessa. *Ensimmäisessä erässä jaetaan lähes 80 % teknisen avun indikaatiivisesta kokonaismäärästä. Toisessa erässä muutetaan jakoa, mikäli tarpeen. Ensimmäisen erän osuus on suuri, jotta kaikkien organisaatioiden tekninen apu riittää varmasti vähintään vuoteen 2027 saakka. Lisäksi maaseudun kehittämisohjelman teknistä apua on edelleen käytettävissä vuoteen 2025 asti.*

PÄÄTÖS: Seurantakomitea hyväksyi yksimielisesti teknisen avun käyttösuunnitelman.

7. Suomen CAP-suunnitelman tekniset korjaukset

Tiina Malm ja Juha Palonen esittelivät esityksen CAP-suunnitelman teknisiksi korjauksiksi. Korjaukset sisältävät komission täytäntöönpanoasetuksen (EU) 2022/1317 mahdollistamat GAEC-poikkeukset sekä varsinaiset tekniset korjaukset. Muutokset/korjaukset eivät kuluta ns. 1 muutos/vuosi -kiintiötä.

GAEC-poikkeusten osalta komission jäsenvaltioille antama mahdollisuus koskee kahta ehdollisuuden poikkeusta. Poikkeusten tavoitteena on lisätä ruuan tuotantoa ja muutokset voidaan sisällyttää CAP-suunnitelmiin heti, kun se on mahdollista. Suomi ottaa molemmat poikkeukset käyttöön ja ne on jo viety kansallisiin asetuksiin. GAEC 7 -poikkeuksen mukaisesti viljelykierto voidaan ottaa käyttöön vasta vuonna 2024 ja GAEC 8 -poikkeuksen mukaisesti kesantoaloilla voi puolestaan vuonna 2023 tuottaa ruokaa ja rehua.

Tekniset korjaukset voivat olla luonteeltaan toimituksellisia tai puhtaasti tekstinlaadinnallisia korjauksia, jotka eivät vaikuta toimintapolitiikan täytäntöönpanoon. Suomen esittämät tekniset korjaukset koskevat joidenkin indikaattorien päivityksiä sekä muutamien määritelmien ja toimenpiteiden kirjoitusvirheiden korjauksia ja muita teknisiä korjauksia.

Samassa yhteydessä otettiin esille myös CAP-suunnitelman muutosaikataulut ja niiden vaatimat kansalliset järjestelyt. Kaikki CAP-suunnitelman muutosesitykset käsitellään seurantakomiteassa. Varsinaiset muutokset ovat päätösasioita. Suoria tukia koskevat muutokset tulevat voimaan 1. tamikuuta komission päätöstä seuraavana vuonna, maaseudun kehittämistoimien osalta muutokset

tulevat voimaan komission päätöksestä ja ovat tukikelpoisia jäsenmaan omalla riskillä muutosesityksen lähetyispäivästä. Seurantakomitean kokoukset on tarkoitus järjestää jatkossa siten, että muutosesitysten lähettäminen komission hyväksyttäväksi voitaisiin toteuttaa riittävän ajoissa ja jotta päätös asiasta olisi mahdollista saada ennen vuodenvaihdetta. Komissiolla on 3 kuukautta aikaa käsitellä muutoksia.

Keskustelu:

- CAP-suunnitelmaan tehtävien muutosten ja muutosaikataulujen osalta toivottiin konkreettisia tietoja prosessista ja erityisesti yhteyshenkilöistä kevään koulutustilaisuuksia varten.
- CAP-suunnitelma nähtiin isona kokonaisuutena, jossa kaikki vaikuttaa kaikkeen ja jossa yksityiskohdilla voi olla yllättävän suuri merkitys.

Todettiin, että seurantakomitea sai GAEC-muutokset ja tekniset korjaukset tiedoksi.

8. Suomen CAP-suunnitelman arviointisuunnitelman valmistelun tilanne

Eero Pehkonen kertoi, että CAP-suunnitelma-asetuksen mukaan seurantakomitean on hyväksyttävä CAP-suunnitelman arviointisuunnitelma viimeistään vuoden kuluttua siitä, kun CAP-suunnitelma on hyväksytty komissiossa, eli 31.8.2023 mennessä. Seurantakomitean seuraava kokous on kuitenkin vasta syyskuussa, joten arviointisuunnitelmasta keskustellaan tässä kokouksessa ja se tuodaan hyväksyttävästi kirjallisessa menettelyssä kevään aikana. 15.2. järjestetään työseminaari sidosryhmille ja tutkijoille arviointisuunnitelman sisällöstä. Seminaarista on tarkoitus saada sisältöä arviointisuunnitelman jatkovalmisteluun. Suomen arviointisuunnitelma panostaa erityisesti vaikuttavuuden arviointiin. Arviointisuunnitelman rakenne ja perussisältö on määritelty komission täytäntöönpanoasetuksessa (EU) 2022/1475. CAP-suunnitelman arviointiin rahoituskaudelle 2023-2027 on varattu 3,4 miljoonaa euroa teknistä apua. Lisäksi ympäristöseurantoihin on käytettävissä 1,4 miljoonaa euroa/ vuosi.

Keskustelu:

- Arviointisuunnitelman vaikuttavuustavoitteissa on paljon kuvailua, mutta vähän numeerisia tavoitteita. Esimerkiksi ruutuaineistoa maaseudun väestökehityksestä on saatavissa. Sitä voisi hyödyntää, kun tavoitteena on maaseudun asukkaiden hyvinvoinnin lisääntyminen. Tavoitteet ohjaavat tutkimuksen suuntaa. Tutkimuslaitokset tutkivat sitä, mistä kilpailutuksen kautta saadaan rahoitusta.
- Ruutuaineisto olisi hyvä yhdistää talousaineistoon ja tutkia, miten esim. yritysten sijoituspaikka vaikuttaa talouskasvuun.
- Tutkimuksen kannalta on merkityksellistä, millaista dataa on saatavissa tietojärjestelmistä, esim. minkälaisilla investoinneilla on vähennetty kasvihuonepäästöjä. Peltodatan saaminen olisi tärkeää. Datan merkitys nousee tulevaisuudessa entisestään.
- MMM:n edustajat kommentoivat, että arviointi kohdistuu niihin tavoitteisiin, joihin CAP-suunnitelman toimenpiteillä on mahdollista vaikuttaa. Kaikkia tavoitteita ei voi muuntaa numeerisiksi. Kaikkiin tavoitteisiin liittyvää dataa ei ole myöskään saatavilla. CAP-suunnitelmalla on numeeriset tuotos- ja tulostavoitteet, mutta nämä tiedot saadaan suoraan seurantajärjestelmistä. Aineiston saatavuus riippuu myös siitä, millaista tietoa järjestelmiin tallennetaan. Jos tallennettu

tieto ei ole riittävän kattavaa ja laadukasta, ei seurantaan ja arviointiin tarvittavaa aineistoa ole.

- Maataloustuotanto keskittyy eri alueilla eri tavoin, siinä on sekä ongelmia että etuja. Miten esim. CAP-suunnitelmalla voidaan vaikuttaa Itä-Suomen kehitykseen? Kotimaisen ruuantuotannon jatkuminen on tavoite, mutta sille voisi asettaa määrällisen tavoitteen. Tavoitellaanko nykytason säilyttämistä vai jotain muuta? Esim. omavaraisuusasteelle voisi asettaa tavoitteen.
- Kunnat ja maakuntien liitot pitäisi lisätä arviointisuunnitelman sidosryhmiin.
- Elämänlaatua koskeva tavoite voisi kohdistua ennen kaikkea nuoriin yrittäjiin, koska tulevaisuuden kannalta on tärkeintä, että tiloille saadaan jatkajia. Sukupolvenvaihdosten väheneminen viime vuosien aikana on huolestuttavaa. Tarvitaan tietoa, onko esim. laajakaistan ja maaseudun palveluiden puutteet syynä siihen, että maatiloihin ei haluta investoida. Investointitukiprosenttien tai maitolitrin hinnan korotus ei yksin lisää sukupolvenvaihdoksia.
- Maaseudun elinolosuhteiden kannalta olennaista on käytettävissä olevien tukitoimien kokonaisuus. Tähän liittyy myös elämän laatu.

9. Yritys- ja hankerahoituksen sekä rakennetukien jakokriteerien valmistelutilanne.

Sanna Sihvola esitteli varojen jakokriteerien valmistelun tilanteen.

Yritys- ja hanketukien myöntämisvaltuudet jaetaan ELY-keskuksille todennäköisesti maaliskuussa 2023. Valtuuksien jakoon vaikuttaa viisi eri kokonaisuutta:

1. CAP-suunnitelman ja varsinkin sen erityistavoitteen 8 tavoitteet
2. LUKE:n tutkimukseen ja tilastoaineistoihin perustuvat objektiiviset jakokriteerit
3. Itä-Suomen elinvoima- ja ympäristö- ja ilmastopainotus
4. ELY-keskusten varojen tarve
5. Reagointivara yllättäviin muutoksiin; tämä jätetään reserviksi.

Rakennetukien ensisijainen tavoite on maatalouden kilpailukyvyyn lisääminen. LUKE teki varojen jakoperusteisiin liittyvän selvityksen vuonna 2020. Siinä ehdotettiin varojen jakoa suuralueittain, mutta ELY-keskuksilta saadun palautteen jälkeen päädyttiin jatkamaan kysyntään perustuvaa jakoa. Rakennetukiin on käytettävissä yhteensä 528 miljoonaa euroa, joista investointitukien osuus on 475 miljoonaa euroa ja perustamistuki nuorille viljelijöille 53 miljoonaa euroa. Vuonna 2023 myöntämisvaltuudet ovat 127 MEUR. Osa valtuudesta jätetään mahdollisesti myöhemmin jaettavaksi. Tuen myöntäminen suurille biokaasulaitoksille keskitetään edelleen Ruokavirastoon.

Keskustelu:

- Millaisia kokemuksia on hanke- ja yritystukien uusien jakokriteerien käytöstä siirtymäkaudella? Itä-Suomen kehittämistä halutaan painottaa, mutta tärkeää on myös kiinnittää huomiota koko ruokaketjun kehittämiseen. ELY-keskusten toiminta monimutkaistuu, kun käytössä on paljon erilaisia varojen korvamerkintöjä. Hyvä, että varoja jätetään reserviin.
- Mitä sisältää yritystukien jakokriteeri tuotannon arvonlisäys maaseudulla asukasta kohden?
- MMM:n edustaja vastasi, että hanke- ja yritysrahoituksen uudet varojen jakokriteerit ovat toimineet hyvin. Siinä on pyritty avoimeen ja vuorovaikutteiseen valmisteluun. Hanke- ja yritys- tuilla tavoitellaan toisaalta elinvoiman lisäämistä maaseudulla ja toisaalta koheesion lisäämistä,

mikä on haastava kombinaatio. LUKE:n asiantuntemus on ollut tärkeä jakokriteerien valmistelussa. On tärkeää, että kriteerit perustuvat tutkittuun tietoon. Tuotannon arvonlisäys eri ELY-alueilla perustuu Tilastokeskuksen maaseutuindikaattoripalvelun tietoihin.

10. Leader-ryhmien hyväksyminen ja rahoituskehykset sekä valintakriteerit

Leena Anttila kertoi kauden 2023-2027 Leader-ryhmien hyväksymisprosessista. Leader-haku oli 2-vaiheinen ja Leader-ryhmät toimittivat lopulliset hakemuksensa maa- ja metsätalousministeriölle keväällä 2022. Sen jälkeen hakemuksia arvioi valintakomitea, jossa oli 13 jäsentä. Samanaikaisesti teetettiin myös ulkopuolinen arviointi. MMM:n päätös Leader-ryhmien valinnasta tehtiin 26.1.2023. 10.2. järjestetään MMM:n, Ruokaviraston ja Leader-ryhmien välisten sopimusten allekirjoitustilaisuus Säätytalolla.

Leader-ryhmien hakemusten arviointi perustui laatukriteereihin (yhteensä 7 kpl). Laatukriteerien perusteella saadut pisteet vaikuttivat Leader-ryhmien saamaan rahoitukseen 54 %, alueen asukasluku ja maaseutualueen tyyppi 40 %. Lisäksi käytettiin muutamia lisäkriteereitä, esim. kaksi yhdistyväää ryhmää saivat lisärahoitusta. Kokonaisuudessaan rahoitusta myönnettiin 223 miljoonaa euroa. Leader-ryhmät päättävät itse valintakriteereistä, joita ne käyttävät valitessaan rahoitettavia hankkeita. Ryhmät ovat toimittaneet kriteerinsä maa- ja metsätalousministeriölle tiedoksi.

Keskustelu:

- Leader-ryhmien edustaja kertoi Leader-ryhmien kiitoksia ja terveisiä valintaprosessista. Suurin osa ryhmistä oli tyytyväisiä prosessiin, aikataulussa pysymiseen ja rahoituksen tasoon. Useimmat ryhmät pitivät kuitenkin valintaprosessia turhan raskaana.
- Valintakomitean työskentely oli korkeatasoista ja mielenkiintoista, mutta rankkaa. Seuraavalle kaudelle mentäessä pitäisi pohtia, miten saataisiin kannustettua pieniä Leader-ryhmiä yhdistymään. Yhdistymisen yhteydessä ryhmällä olisi myös mahdollisuus uusiutua.

11. Viestinnän linjat vuosille 2023-2027 ja viestintäsuunnitelma vuodelle 2023

Tiina Malm ja Virva Terho esittelivät lyhyesti viestinnän linjauksia CAP-suunnitelmakaudelle. Viestinnällä on neljä päätavoitetta: 1. Tuensaajat saavat tiedon oikea-aikaisesti ja ymmärrettävästi; 2. Kansalaiset ja sidosryhmät ymmärtävät rahoituksen tavoitteet, tulokset ja vaikutukset; 3. Uudet tuenhakijat löytävät rahoituksen pariin; 4. Toimivien kumppanuuksien avulla tavoitetaan uusia ja keskeisiä kohderyhmiä. Rahoituskauden 2023-2027 maaseutu.fi –sivusto aukeaa lähiviikkoina.

Keskustelu:

- Tarvitaan vielä paljon viestintää, jotta tuensaajat löytävät uuden CAP-suunnitelman mahdollisuudet.
- Pitäkö CAP-suunnitelman viestinnässä käyttää kahta EU-lippulogoja (EU-rahoitteinen ja EU-osarahoitteinen), jos viestitään sekä I- että II-pilariin liittyvistä asioista. *Vastaus: Yksi EU-lippulogo riittää: EU-rahoitteinen.*

12. Maaseutuverkoston valmistelun tilanne

Taina Vesanto kertoi, että Suomessa maaseutuverkosto on edelleen avoin kaikille, jotka sen toimintaan haluavat osallistua. Maaseutuverkostoon ei siis tarvitse erikseen liittyä. CAP-suunnitelma-kaudella panostetaan edellistä kautta enemmän ruotsinkieliseen toimintaan. Edellisellä kaudella 2014-2022 toimi erillisiä teemaryhmiä, joiden toimikausi kesti kaksi vuotta. Nyt teemakoordinaattoreita palkataan suoraan maaseutuverkostoyksikköön. Lisäksi voi tulla ad.hoc. -teemoja kauden aikana. Erityisesti nuoret on tärkeä teema maaseutuverkostonkin toiminnassa. Uuden kauden maaseutuverkoston ohjausryhmä asetetaan todennäköisesti viikolla 6. Ohjausryhmä on edellistä kautta laajempi, koska maataloustukirahaston asiat tulevat mukaan toimintaan.

13. Muiden rahastojen tilannekatsaus

Hanna-Mari Kuhmonen kertoi alue- ja rakennepolitiikkarahastojen ohjelmien etenemisestä. Ohjelmakauden 2014-2020 rakennerahasto-ohjelman varoista on maksettu 84,2 % eli noin 2,14 miljardia euroa. Noin 1200 hanketta on rahoitettu. ReactEU:sta on rahoitettu 380 hanketta ja lisää voi tulla vielä tänä vuonna, mutta ohjelma suljetaan jo vuoden lopussa.

Vuosien 2021-2027 alue- ja rakennepolitiikan ohjelman rahoitus on yhteensä 3,159 miljardia euroa. Next Generation EU elpymisrahoitusta on mahdollista toimeenpanna vain vuosina 2022-2023, siksi ohjelma piti käynnistää nopeasti. Oikeudenmukaisen siirtymän rahaston (JTF) osuus hyväksyttiin komissiossa vasta joulukuussa 2022. JTF:n tavoitteena on lieventää vihreästä siirtymästä aiheutuvia sosio-ekonomisia ongelmia. Suomessa yhteensä 14 maakuntaa saa JTF-rahoitusta, koko EU:ssa yhteensä vain 70. Vuosi 2023 tulee olemaan erittäin kiireinen, koska vuosien 2014-2020 ohjelma ja elpymisrahoituksen toimenpiteet uudessa ohjelmassa pitää sulkea vuoden loppuun mennessä.

Minna Uusimäki kertoi Euroopan meri-, kalatalous- ja vesiviljelyrahaston (EMKVR) toimeenpanon tilanteesta. EMKVR-ohjelma vuosille 2021-2027 hyväksyttiin komissiossa helmikuussa 2022. Laki ja valtioneuvoston asetus ovat voimassa. Hyrrä-järjestelmän kautta on toimitettu 208 hakemusta. Näistä kalastuksen investointeihin 89 kpl ja vesiviljelyn investointeihin 45 kpl. Päätöksenteko on aloitettu, ohjeistusta valmistellaan edelleen. Innovaatio-ohjelmien ja kansallisen kalatalousverkoston suunnittelu on aloitettu.

14. Muut ajankohtaiset asiat

Ruokaviraston edustajat kertoivat toimeenpanon tilanteesta. Ensimmäiset haut on avattu alkuvuodesta. Eläinpalkkioiden hakuaika on jo päättynyt ja eläinten hyvinvointikorvauksen haku päättyy 2.2.2023. Peltotukien haku on touko-kesäkuussa. Ensimmäinen tuottajaorganisaatioiden ohjelma on hyväksytty. Mehiläistukihaku alkaa kuluvalle viikolla. Yritys-, hanke- ja rakennetukien haut alkavat sen jälkeen, kun säädökset ovat voimassa.

Puheenjohtaja kysyi, onko seurantakomitean jäsenillä asioita, joita haluaisivat nostaa seuraavan kokouksen asialistalle. Jäsenet voivat tarvittaessa ehdottaa asioita asialistalle hyvissä ajoin ennen seuraavaa kokousta joko puheenjohtajille tai sihteereille.

15. Seuraava kokous

Seuraava kokous pidetään 12.-13.9.2023 Pohjanmaalla.

16. Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 15:05.

Helsingissä 1.3.2023

Seurantakomitean puheenjohtaja,
osastopäällikkö

Minna-Mari Kaila

Seurantakomitean sihteeri,
neuvotteleva virkamies

Leena Anttila